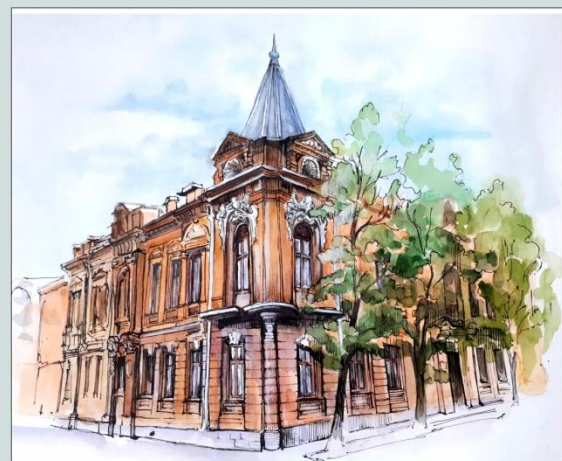

АРХІТЕКТУРНИЙ ПЕЙЗАЖ ЯК ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ

**(навчальний досвід кафедри мистецької освіти ЦДПУ ім. В.
Винниченка)**

***Кириченко Олена Іванівна
канд. мист-ва, доцент кафедри
мистецької освіти
ЦДПУ ім. В. Винниченка***

Архітектурний пейзаж в образотворчому мистецтві вважається одним з найцікавіших і одночасно доволі складних жанрів. Він потребує спеціальних знань та навиків у побудові простору, вміння передавати перспективні взаємозв'язки, знаходити вірні пропорції і масштаби споруд та їхніх деталей. Проте одним з його головних завдань є створення художнього образу зображеної архітектури

*Анна Саражин (студентка II-го курсу магістратури мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Архітектурна спадщина Елисаветграду XIX ст., 2018. Папір, олівець, акв., маркер*

Необхідно розрізняти різні типи пейзажних зображень, в яких зустрічається архітектура, – *міській та архітектурний*. У міському пейзажі увага художника зосереджена на зображенні міського середовища та певних дій у ньому, на враженні від своєрідного життя міста, в якому є місце й архітектурним пам'яткам

Наталія Кухаренко (студентка II-го курсу магістратури мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Вулицями рідного міста, 2017. Полотно, олія. 50x70

Предметом зображення архітектурного пейзажу є реальні архітектурні споруди з таким опрацюванням деталей, щоб можна було розпізнати архітектурний стиль. Архітектурна будівля є тут головною. В процесі опрацювання архітектурний образ перетворюється на образ художній

Світлана Кравченко (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Замок Шенборнів (Санаторій Карпати), 2018. Папір, олівець

Для надання історичній архітектурі, що зображена в живописі або графіці, певної образності, необхідно сприймати архітектуру як активну доміную в конкретному місці та зображати її не тільки точно, майже документально, а й наділяти певним характером, образною виразністю. Необхідно знаходити такі образотворчі прийоми та засоби, завдяки яким у творі відобразиться уявлення автора про унікальність зображеної архітектурної пам'ятки

Богдана Босса (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

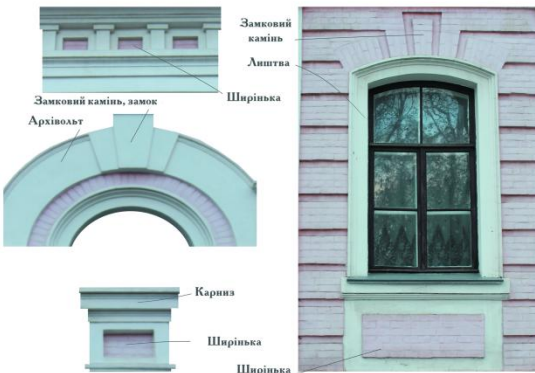
Бібліотека ім. О.М.Бойченка, 2015.
Папір, туш, перо. 47x53
(Дипломний проєкт. Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, старший викладач Ю. М. Малезик)

Виявлення стильових ознак архітектури та формування розуміння художньої значущості архітектурних пам'яток міста відбувається при знайомстві з історією образотворчого мистецтва та на спецкурсах, що спрямовані поглибити знання студентів про художній стиль

Єлисаветградське земське реальне училище

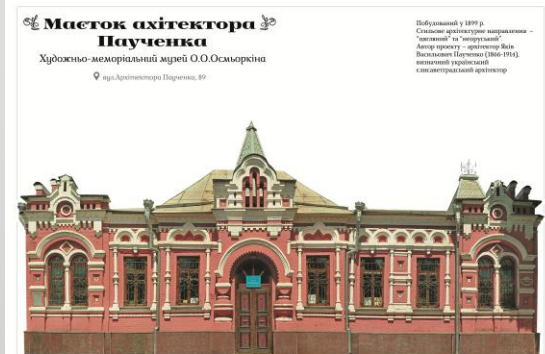

У 1870 році в Єлисаветграді відкрилося земське реальне училище. Фасад будівлі відповідає оформленню в стилі пізнього класицизму, в ньому домінують строгі форми: горизонтальне членування фасаду, декор стриманий - руст, прямокутні вікна, частково з арочними завершеннями.

Катерина Потапенко. Стиль ампір в місті Кропивницькому (Дипломний проєкт 2018 року. Науковий керівник - доцент, канд. мист-ва О. І. Кириченко)

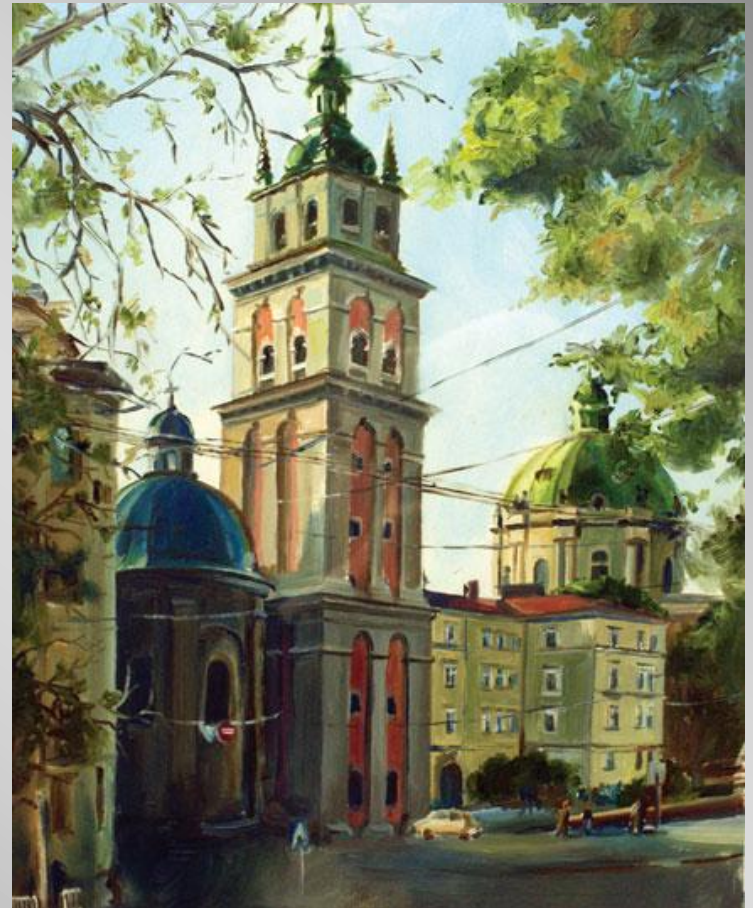
Тетяна Косенко. Стиль модерн в місті Кропивницькому (Дипломний проєкт 2016 року. Науковий керівник - доцент, канд. мист-ва О. І. Кириченко)

Навчальний процес, який спрямовує студентів на розуміння категорії «художній образ», поетапно готує їх до вміння створювати образно насичені роботи. Навчальні вправи у майстерні, пленерні практики та перехід до власних творчих композицій – це послідовні етапи до професійного сприймання навколишнього середовища

Уляна Шкуренко (студентка III-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

Міський пейзаж, 2012. Картон, олія. 50x40 (Пленерна практика. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О. А. Пунгіна)

Роль архітектурного пейзажу в навчальному процесі дуже важлива: студенти навчаються уважно ставитися і до певних образотворчих правил і прийомів, і до тих історичних пам'яток у міському просторі, які вони зображують

Ольга Гордій (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Із серії «Мальовнича Україна». Кіровоград, 2015. Папір, сангіна, крейда, білила, акварель.
30x40 (Дипломний проєкт. Керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О. А. Пунгіна)

Архітектурний образ стає прикладом художньо-естетичного сприйняття в навчальному процесі та засобом гармонійного поєднання стилів, форм, просторових зон і композиційних прийомів

Анастасія Рітова (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

Вид на синагогу, 2017. Папір, рапідграф, лайнер, маркери. 40x40 (Дипломний проєкт. Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, старший викладач Ю. М. Малежик)

Сприйняття архітектурного образу в студентів фахових навчальних закладів має певну специфіку і полягає в комплексному підході до навчальних завдань

Результатом системного засвоєння теоретичних знань має бути розуміння таких естетичних категорій, як «архітектурний образ», «художній стиль», «архітектурний простір», «художній образ»

Роман Ткаченко (студент I-го курсу магістратури мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

Червона пляма, 2020. Папір, лінер, фломастер.
40x30

Система, що спрямована на розвиток у студентів естетичного і художнього сприйняття архітектурного образу, базується на поетапному формуванні естетичного ставлення до архітектури як виду мистецтва

Тетяна Діанова (студентка V-го курсу спеціалітета мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Біля золотих воріт, 2012. Полотно, олія. 45x70
(Дипломний проєкт. Науковий керівник – викладач І. С. Возник)

В специфічних художніх засобах архітектурної образності, серед яких особливо важливими є архітектоніка композиції, виразність форми та фасадного декору і розташування будівлі в міському просторі, студент повинний побачити закономірності композиційної організації як окремих елементів, так і всього образного змісту будівлі

Анастасія Плітіна (студентка V-го курсу спеціалітета мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

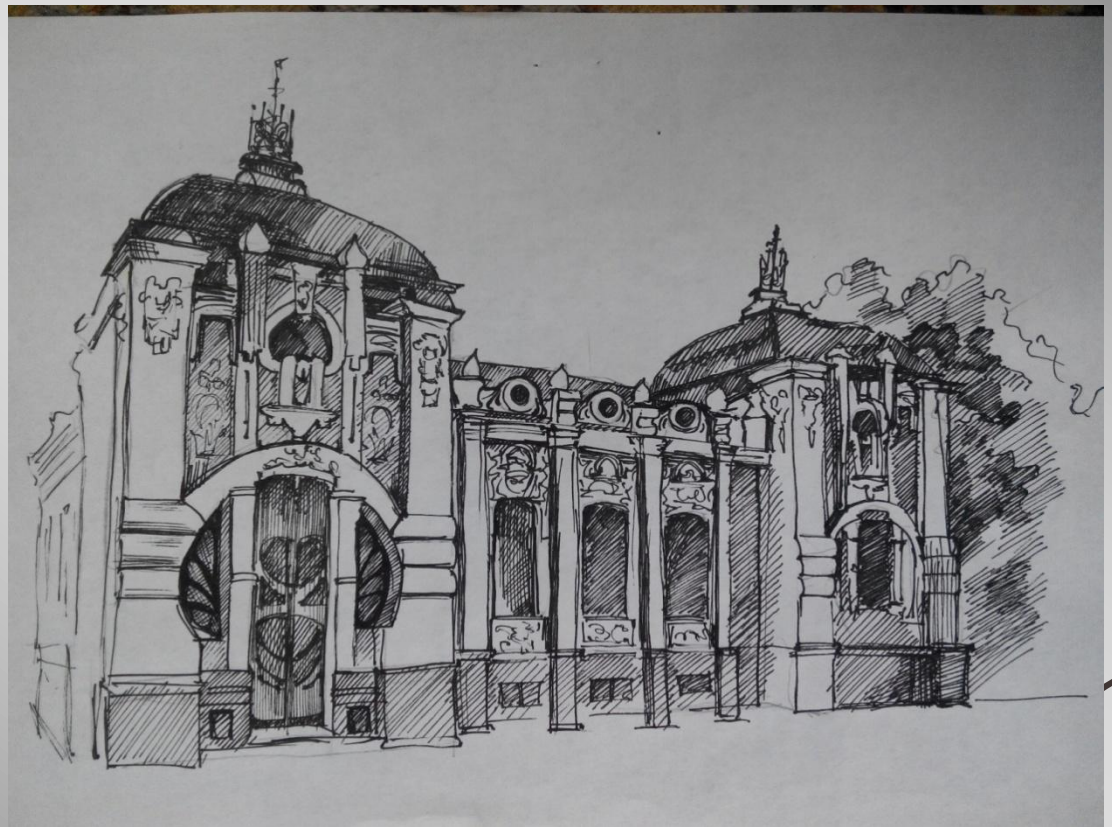
Церква, 2009. ДВП, олія. 66x51
(Дипломний проєкт. Науковий керівник – старший викладач В. М. Давидов)

Процес сприйняття архітектурної форми, за А. Іконниковим, виявляє такі якості, як конструкція будівлі, її тектоничність, взаємовідношення пропорцій, поверхонь, ліній перетинів поверхонь, нюансів світлотіні, кольору, що і несе естетичний зміст твору і працює на створення художнього образу в архітектурі [1]

Олійник Владислава, 4 курс
«Чернівецькими вулицями»
Номінація «Рисунок/етюд з натури»
Змішана техніка 2021

При цьому необхідно враховувати, що «ефективність формування естетичної реакції підвищується при вивченні художніх стилів і загальної виразності міської архітектури, зустрічі з якою відбуваються постійно, а практична робота студентів на пленері в міському середовищі дозволяє акцентувати найбільш значущі сторони архітектурної образності» [2, с. 59-60]

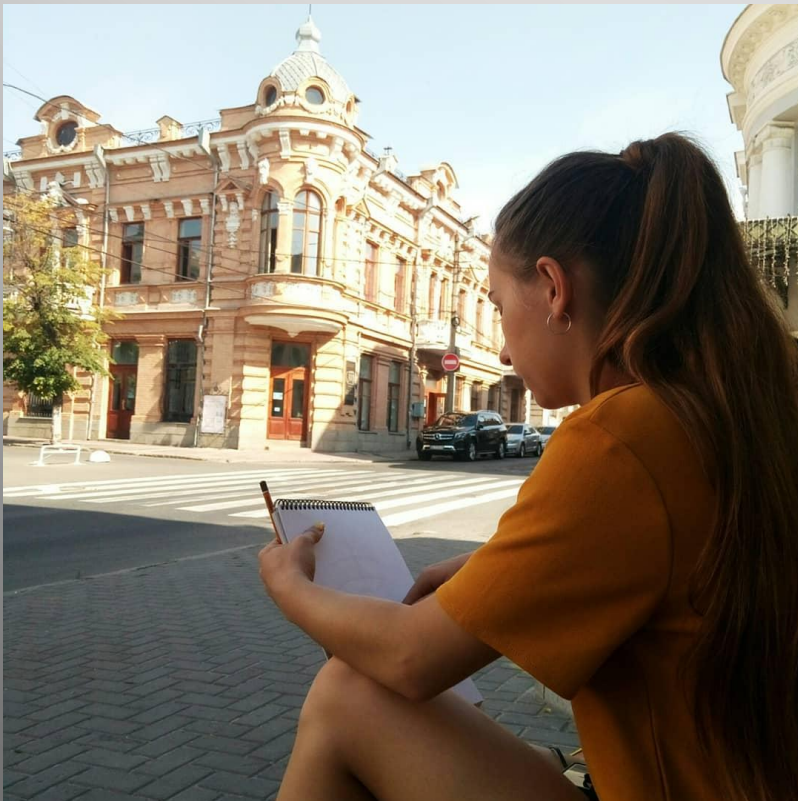

Анна Саражин (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

Із серії Архітектурні пам'ятки Кропивницького, 2016. Туш, перо

Знайомство з історичною архітектурою в процесі плерної практики дозволяє поступово наблизитися до розуміння всій складності архітектурного образу

Ускладнення сприйняття архітектурної образності відбувається при вивченні таких дисциплін, як композиція, формоутворення, рисунок і живопис, а також дисциплін теоретичного спрямування

Плерна практика
на вулицях міста Кропивницького

Студенти засвоюють виразні художні прийоми, які утворюють загальну композицію: симетрію, пропорційність елементів, ритм, масштабні співвідношення з людиною, зв'язок із середовищем і простором, вплив світла, кольору, фактури будівельного матеріалу. Ці виразні компоненти допомагають послідовно усвідомити всю складність архітектурного образу, поступово відбувається перехід від його естетичного сприйняття до професійного художнього [2, с. 59]

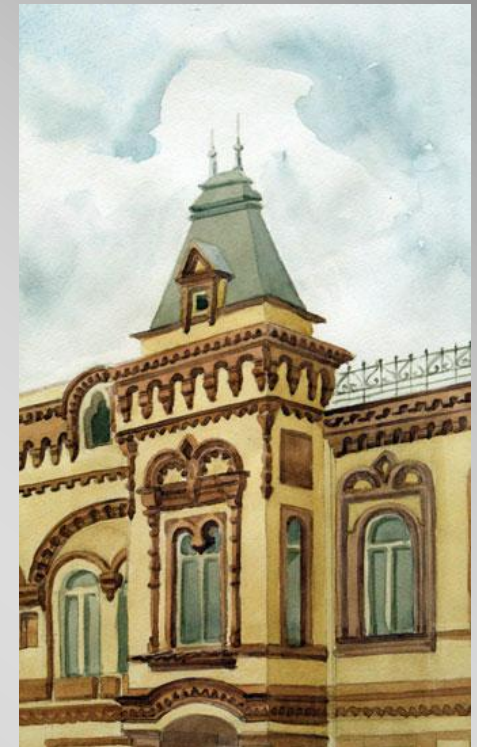
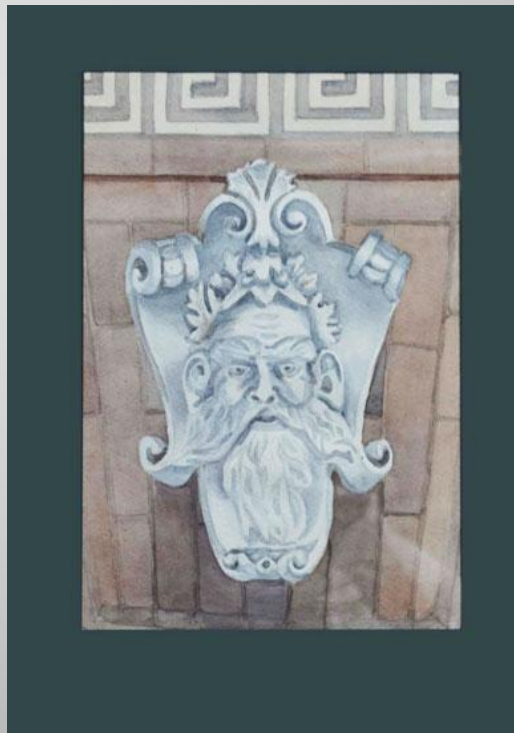
Катерина Сабадаш (студентка V-го курсу спеціалітета мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

Архітектурний краєвид, 2011. Папір, акварель, гелева ручка. 35x35
(Дипломний проєкт. Науковий керівник – викладач Л. В. Альохіна)

Важливе значення мають підготовчі етюди, начерки, вивчення окремих елементів архітектурної споруди. Так, у процесі малювання архітектурних деталей, різноманітних за характером і функціями, студенти навчаються зображати прості і складні, декоративні та конструктивні елементи і тим самим вивчають правила і закони побудови архітектурних форм

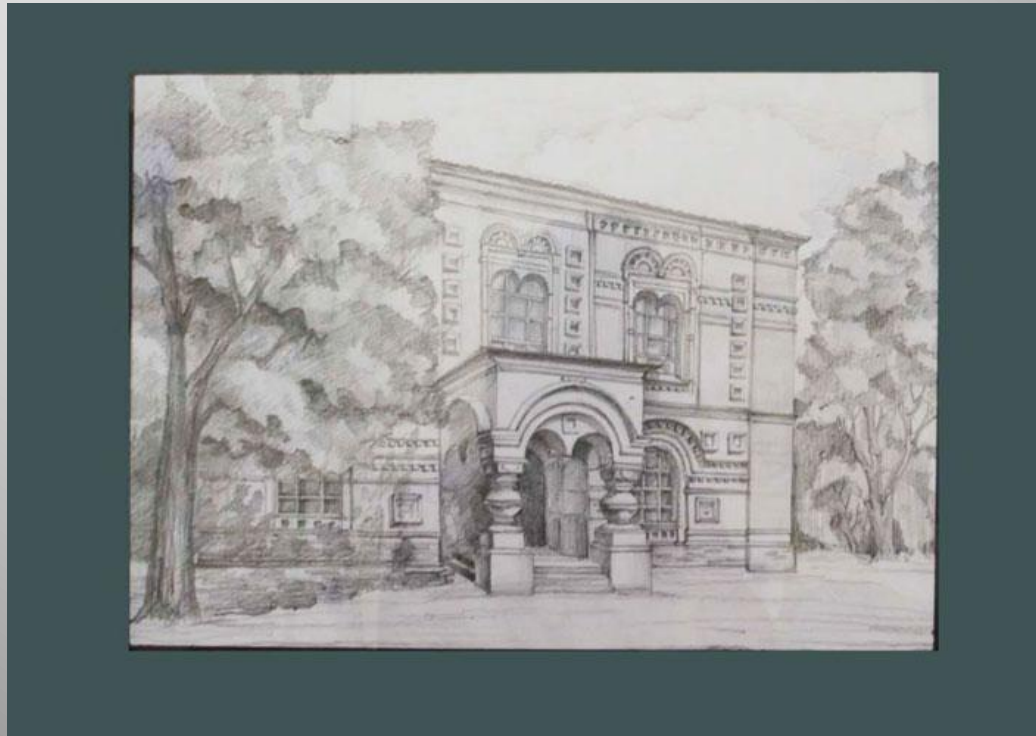
Наталія Кухаренко (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Із серії «Архітектурні деталі історичної частини міста Єлисаветграда – Кіровограда», 2016. Папір,
акварель

Працюючи над зображенням інтер'єру – внутрішнього простору архітектурної споруди – студенти освоюють передачу глибокого і неглибокого простору, знайомляться з кутовим і фронтальним перспективним рішенням, з використанням ортогональних проєкцій, з включенням у композицію простих і складних елементів інтер'єру, з лінійним і тональним рішеннями, з масштабуванням, пропорціонуванням об'єктів [4]

Кожного року студенти II курсу виконують завдання з навчальної дисципліни «Рисунок», в якому повинні зобразити інтер'єр

Малювання зовнішнього вигляду архітектурної споруди – екстер'єра – дозволяє студентам освоювати прийоми композиційної побудови об'єму будівлі, аналізувати об'єкт за рівнями розташування частин будівлі. Вони повинні знайти правильні ракурси зображення форми у просторі з урахуванням правил і законів лінійної перспективи

Наталія Кухаренко (студентка II-го курсу магістратури мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

Літній день, 2017. Папір, олівець. 40x50

В процесі малювання архітектури в просторі міського середовища студенти освоюють різні види просторової композиції:

- архітектурна композиція з глибоким простором;**
- архітектурний пейзаж з вулицею;**
- архітектурна композиція з предметами навколишнього середовища тощо**

Дарія Міц (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка
Осінь. Етюд, 2014. ДВП, олія
(Пленерна практика. Науковий керівник – ст. викладач В. М. Давидов)

У процесі фахової підготовки студенти оволодівають навичками створення творчих робіт засобами різних видів мистецтва – живопису, графіки, в тому числі – комп'ютерної графіки, декоративно-прикладного мистецтва, скульптури

Юлія Орлик (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

Драматична архітектура. Лікарня, 2017. Папір, туш (Пленерна практика. Науковий керівник – ст. викладач Л. О. Кулініч)

Ольга Дудник (студентка V-го курсу спеціалітета мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

Декоративні вази із серії «Пам'ятки архітектури міста Єлисаветграда», 2013. Глина, полива. Висота – 34 см

(Дипломний проєкт. Науковий керівник – старший викладач Л. О. Кулініч)

Ярослава Метлінська (студентка V-го курсу спеціалітета мистецького ф-ту, ЦДПУ
ім. В. Винниченка)

Із серії «Вечір на Дворцовій». Маєток Волохіних, 2014. Папір, витинанка, аплікація. 37x41
(Дипломний проєкт. Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Л. В. Гарбузенко)

Кожен вид мистецтва має власні виразні засоби і прийоми створення художнього образу, що студенти засвоюють протягом всього навчального процесу

Анна Саражин (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)

Із серії Архітектурні пам'ятки Кропивницького, 2016. Туш, перо

Кожне місто має власний неповторний вигляд, власний колорит. Відчутти унікальність міста допомагає творчий підхід до міського простору. Різні навчальні прийоми призводять до розуміння художнього образу в архітектурному пейзажі та надають можливості студентів для розвитку фантазії і уявлення

Анастасія Рітова (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Будинок Вайсенберга, 2017. Папір, рапідोगраф, лайнер, маркери. 40x40
(Дипломний проєкт. Науковий керівник – канд. пед. наук, ст. викладач Ю. М. Малежик)

Художній образ як естетична категорія існує на трьох основних рівнях – як образ-задум, як художній твір і як образ-сприйняття. Творча робота студента передбачає врахування всіх цих складових

Олександр Василенко (студент III-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту,
ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Музей. Сутінки, 2020. Плоский друк. 27x37

Як правило, робота студентів над архітектурним пейзажем носить камерний характер, завдяки чому створений образ забарвлюється особистими інтонаціями, образ поетизується, передається через власну інтерпретацію

Богдана Босса (студентка IV-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту, ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Торгівельний центр «Дзеркальний», 2015. Папір, туш, перо. 47x53
(Дипломний проєкт. Науковий керівник – канд. пед. наук, ст. викладач Ю. М. Малежик)

Таким чином, у роботі над створенням архітектурного пейзажу у студентів розвивається спостережливість, зорова пам'ять, формуються навички смислової цілісності, пошуку цікавого ракурсу, передачі просторової глибини та вміння побудови виразної композиції

Наталія Кухаренко (студентка II-го курсу магістратури мистецького ф-ту,
ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Будинок видатного архітектора Я.В.Паученка, 2017. Полотно, олія. 40x50

Головним завданням навчання художнім спеціальностям і є формування навичок та умінь творчо застосовувати прийоми та засоби, що вивчаються на різних курсах, та осмислено створювати художній образ у творчій роботі

Олександр Василенко (студент III-го курсу бакалавріата мистецького ф-ту,
ЦДПУ ім. В. Винниченка)
Ранок, 2020. Плоский друк. 27x37

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Иконников А. В. Художественный язык архитектуры. Москва: Искусство, 1985. 175 с. (Проблемы искусства и архитектуры)
2. Кириченко О.І. Розвиток естетичного і художнього сприйняття архітектурного образу в студентів художньо-графічного відділення. *Наукові записки* / Ред. кол.: В.Ф. Черкасов, В.В. Радул, Н.С. Савченко та ін. Випуск 155. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2017. 306 с. С. 56-61
3. Медведев Л. Г. Формирование графического художественного образа на занятиях по рисунку: Учеб. пособие для студентов ХГФ пед. ин-тов. Москва: Просвещение, 1986. 159 с.
4. Рисование архитектуры и ее окружающей среды: Метод. указ. / Сост.: В.П. Мамугина, М.В. Никольский. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2005. 32 с.